

N:o 316.

Af herrar **P. Pehrsson** i Österby och **O. A. Berg** i Staby, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om reglering af prästerskapets aflöning m. m.

Uti den kungl. förordningen af den 11 juni 1862 har i dess § 1 uppställts följande grundstadgande för innevarande lönerregleringsperiod:

Prästerskapets inkomster fördelas sålunda, att hvarje tjänstgörande prästman, så vidt sig göra låter, erhåller en efter tjänstegrad, ämbetsåligganden och lefnadskostnaderna i orten lämpad anständig bärgning.

Uti nu föreliggande nådiga proposition till Riksdagen, n:o 88, med förslag till reglering af prästerskapets aflöning m. m., har Kungl. Maj:t föreslagit en minimilön af 4,000 kronor för kyrkoherde och 2,500 kronor för komminister, med ett ålderstillägg å 500 kronor för de lägst aflönade prästerna, hvilka under minst 10 år innehaft ordinarie befattnings inom sin grad. Härigenom har i viss mån angifvits hvad som enligt tidsförhållandena bör anses kunna vara minimum för »anständig bärgning» för en man i prästens ställning.

Jämför man dessa siffror, hvilka icke torde kunna anses alltför högt tilltagna i förhållande till de löner som gifvas åt de statens tjänstemän, på hvilka ställas motsvarande kraf med afseende på utbildning o. s. v. med de önskingar, som äro i nedanstående petition framställda, så måste dessa erkännas vara mycket hofsamma.

Hösten år 1906 ingafs nämligen till Konungen en underdånig petition af följande lydelse:

»Genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 15 december 1905 angående lönetillskott från prästerskapets lönerregleringsfond afsågs minimilönernas höjande för komministrar till 2,000 och för kyrkoherdar till

3,300 kronor. Med dessa belopp vanns en högst afsevärd löneförbättring för det svagast aflönade ordinarie prästerskapet, och med största tacksamhet har Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande beslut hälsats.

Men det minimibelopp, som åt den yngre tjänsteinnehafvaren möjligen kan bereda anständig bärning, är icke tillräckligt för den äldre, som i regeln har att draga försorg afven om uppväxande barns uppfostran. Och särskildt för oss äldre präster med minimilönsbefattningar sällar sig till svårigheten af vår ekonomiska ställning afven bitterheten af ett befordringssystem, som faktiskt hittills beröfvat oss den befordran till bättre aflönad tjänst, som många yngre, icke alltid mera meriterade, framför oss vunnit, och som för många ibland oss afven utsläckt hoppet om att någonsin vinna sådan befordran.

En ledamot af prästlöneregleringskommittén har föreslagit, att minimilönerna för komministrar och kyrkoherdar efter nu gällande löneregleringars utgång måtte blifva resp. 2,400 och 3,600 kronor. Dessa belopp hafva tillstyrkts af ett stort antal i ärendet hörda myndigheter, senast af Eders Kungl. Maj:ts kammarkollegium. De torde icke heller vara många, som anse dessa belopp för högt tilltagna, därest Eders Kungl. Maj:t skulle för Riksdag och kyrkomöte föreslå desamma. Men om dessa belopp erkännas böra inom jämförelsevis få år blifva minimibelopp utan hänsyn till tjänsteålder, så drista undertecknade, kyrkoherdar och komministrar med mer än 25 tjänsteår, i djupaste underdånighet hemställa till Eders Kungl. Maj:ts nådiga bepröfvande, huruvida icke vi borde genom tillskott från prästerskapets löneregleringsfond redan nu för vår anständiga bärning komma i åtnjutande af dessa belopp.

Då kyrkoherdarne genom Eders Kungl. Maj:ts ofvannämnda beslut kommit i åtnjutande af en minimilön om 3,300 kronor utan hänsyn till tjänsteålder, så hemställa i underdånighet jämväl undertecknade komministrar med mellan 20 och 25 tjänsteår, huruvida icke åt oss borde beviljas lönetillskott för vinnande af en mot nämnda belopp svarande minimilön om 2,200 kronor.

Hos Eders Kungl. Maj:t har i underdånig petition hemställts, att med anlitande af prästerskapets löneregleringsfond det extra ordinarie prästerskapet måtte utom vivre erhålla ett minimiarfvode om 800 kronor årligen. Huru behjärtansvärd denna anhållan än må vara, drista vi oss i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t — innan på löneregleringsfondens bekostnad arfvodena höjas åt dem, hvilka i allmänhet nyss inträdt i ämbetet för att där kanhända komma att vinna snabb och förmånlig befordran och hvilka i alla händelser aldrig skola hvarken som adjunkter eller komministrar nödgas draga sig fram på så knapp aflöning, som varit

oss vid dessa tjänster beskärd — måtte taga i nådig ompröfning, huruvida icke den nu af oss äldre minimilöns-ordinarier i underdånighet gjorda hemställan om löneförbättring från prästerskapets löneregleringsfond må kunna befinnas vara både formellt och reellt bättre grundad och äfven utan hänsyn till denna jämförelse vara ägnad att vinna Eders Kungl. Maj:ts snara nådiga bifall.»

Petitionärerna voro 178 kyrkoherdar och 115 komministrar med mer än 25 tjänsteår och 62 komministrar med 20—25 tjänsteår. Antager man, att alla dessa kyrkoherdar stodo nere vid kyrkoherdelönernas nuvarande minimum, 3,300 kronor, skulle för uppbringande af deras aflöning till 3,600 kronor erfordras 53,400 kronor. Antager man, att alla de petitionärerande komministrarne stodo nere vid 2,000 kronor, skulle för uppbringande af de 115 petitionärernas löner till 2,400 kronor erfordras 46,000 kronor och för uppbringande af de 62 petitionärernas till 2,200 kronor ett belopp af 12,400 kronor såsom en trängande nödhjälپ under de närmaste åren innan de nya regleringarna börja tillämpas; alltså skulle erfordras en årlig summa af inemot 112,000 kronor.

Från alla håll inom prästerskapet har denna äldre, svagt aflönade prästmäns petition vunnit det allra lifligaste understöd. Så har Allmänna Svenska Prästföreningen inför Konungen framburit följande underdåniga uttalande:

»Allmänna Svenska Prästföreningens allmänna möte i Uppsala i september år 1907 vill för sin del på det kraftigaste instämma i den underdåniga petition, som hösten 1906 ingafs af svagt aflönade kyrkoherdar och komministrar med öfver 25 tjänsteår och komministrar med 20—25 tjänsteår, att genom tillskott från prästerskapets löneregleringsfond få lönerna höjda till resp. 3,600, 2,400 och 2,200 kronor och uttrycker den vissa förhoppning, att dessa tillskott, hvilkas snaraste erhållande är af ett trängande behof påkalladt, måtte af Kungl. Maj:t för innevarande ecklesiastikår beviljas.»

Och samtliga svenska kyrkans biskopar aflämnade i december samma år följande underdåniga tillstyrkan till petitionen:

»Genom de utdelningar af understöd från prästlöneregleringsfonden, som enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut upprepade gånger ägt rum, hafva förbättringar skett i prästerskapets ekonomiska villkor. Detta erkänna vi, den svenska kyrkans biskopar, med stor tacksamhet. Likväl lider en icke ringa del af prästerskapet ännu verkligt betryck i ekonomiskt hänseende och är i detta afseende afgjordt sämre ställd än öfriga landets tjänstemän. Äfven oakadt de förhöjningar, som på nämnda sätt ägt rum, äro för många inkomsterna i förhållande till lefnadskostnaderna otillräck-

liga. Dessa senare hafva i allmänhet under de sista åren blifvit mycket höjda. På vissa orter äro de större än vanligt af det skäl, att lifsmedel måste köpas från stad, hvarvid kostnaden för transport tillkommer, eller äfven till följd af andra ogynnsamma förhållanden. De allra flesta präster hafva skulder från studietiden, hvilka åtminstone under en följd af år under deras första tjänstetid ökats, då ej tillgångar till deras förräntande i vanliga fall förefunnits. Därtill komma skulder, som de ådragit sig genom byggnadsskyldighets fullgörande eller genom lösen af byggnader, som väl nämnas öfverloppshus, men i de flesta fall äro nödvändiga för prästgårdens skötsel. En synnerligt stor angelägenhet är ock, att det extra ordinarie prästerskapets aflöning ökas. Utsikten, att några unga män skola våga blifva i församlingarna tjänstgörande präster, blifver eljest alltför ringa. Synnerligen faller det i ögonen, att de teologie studerande, som ägna sig åt den rent prästerliga banan, blifva för en lång tid af den framtid, som en studerande kan tänka sig, i ekonomiskt hänseende vida sämre lottade än de som ägna sig åt lärarebanan.

För att en förbättring i de sämst aflönade prästernas aflöning skall kunna komma till stånd, synes oss ingen annan utväg vara, än att prästerskapets löneregleringsfond i ännu högre grad än hittills anlitas. Detta synes oss ock vara möjligt och tillrådligt. Från början voro de medel, af hvilka denna fond insparats, icke afsedda att åstadkomma en sådan kapitalbildning som den nu föreliggande. Någon ytterligare kapitalökning i samma fond torde icke vara nödvändig eller med rättvisa och billighet öfverensstämmande. En sådan skulle visserligen underlätta lönemedels anskaffande för instundande löneregleringsperiod och förminska de utgifter, som det svenska folket då komme att få vidkännas för prästerskapets aflöning. Men det måste anses mycket obilligt, att många af de nuvarande prästerna måste vara i nödställd belägenhet, för att i framtiden de skattskyldige skola få något mindre utskylder för uppehållande af den kyrkliga verksamheten i landet och af den tjänst för statens räkning, som af prästerskapet utföres.

Vi hålla före, att under den nu löpande löneregleringsperioden ur prästerskapets löneregleringsfond skulle kunna utdelas icke blott de å fondens kapital fallande räntorna utan ock fondens andra härefter inflytande årsinkomster, men jämväl någon del af det förut samlade kapitalet. För framtiden synes det som om icke större kapital i fonden vore nödigt att kvarhålla, än det, som förefanns vid tiden för det senaste kyrkomötet, hvilket åter är något mer än det belopp, som prästlöneregleringskommittén tagit i beräkning som en tillgång för näst instundande löneregleringsperiod eller öfver hufvud för framtiden.

På grund af hvad nu blifvit anfördt få vi i underdånighet anhålla, att Eders Kungl. Maj:t tacktes i nåder vid blifvande utdelningar af understöd åt svagt aflönade präster använda prästlöneregleringsfondens årsräntor och andra årliga inkomster samt därjämte äfven den del af samma fonds kapital, hvilken — oafsedt Elfdals pastorats regleringsfond — sedan det senaste kyrkomötet tillkommit.»

Då löneregleringsfonden bildades, skedde detta i syfte att genom att de sedermera så kallade rörliga eller gemensamma aflöningstillgångarna lösgjordes från de församlingar, vid hvilka de dittills varit bundna, dessa medel skulle användas »till bidrag vid reglerande af prästerskapets aflöning» eller »för att i stället tilldelas annan prästman till förbättring i aflöningen», såsom det hette i Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse till kungl. kammarkollegium den 11 juli 1862. Dessa medel voro således afsedda icke för fondering utan för att utdelas till det svagast aflönade prästerskapet.

Detta framgår allra tydligast af kammarkollegii och statskontorets underdåniga utlåtande den 27 december 1867, där de framhålla, att ifrågasvarande aflöningsmedel icke voro att betrakta som statsmedel i den meningen, att de kunde till statsverket indragas eller på annat sätt än till prästerskapets aflöning användas. De båda kollegierna voro ock af den meningen, att medlen skulle så *fullständigt* användas för sagda ändamål, att de om prästerskapets löneregleringsfond förklarade, att den »*borde bildas, men så snart löneregleringen blifvit fullständigt genomförd, torde komma att försvinna*».

Den fondering, som nu skett, har alltså vid fondens bildande icke varit åsyftad. *Tillräckliga medel för detta ändamål finnas sålunda, hopsparda af till prästerskapets underhåll under nuvarande löneregleringsperiod afsatta medel.*

För att tillmötesgå den i petitionen gjorda hemställan torde dock icke det nu hopsparda kapitalet i sin helhet behöfva tillgripas. Kyrkomötet anvisade år 1903 den utväg, som borde därför anlitas. Då kyrkomötet i motiveringen till sin underdåniga skrifvelse den 9 okt. 1903 angående utdelande af lönetillägg ur prästerskapets löneregleringsfond åt i främsta rummet komministrar, som däraf vore i behof, säger, att man strängt taget icke vågar räkna med mera än löneregleringsfondens årliga inkomster, så innebär detta nämligen, att *åtminstone denna fonds hela årliga inkomst i händelse af behof borde tagas i anspråk*. Efter detta 1903 års kyrkomötes uttalande synes de följande årens inkomster böra ha i sin helhet användts till att afhjälpa det mest skriande behofvet, och, då så icke skett, bör det sedan dess till kapitalet lagda beloppet betraktas såsom sparade medel, som fortfarande äro för sitt ursprungliga ändamål disponibla. Behållningen i

prästerskapets löneregleringsfond utgjorde vid 1902 års slut 3,874,604 kr. 68 öre och vid 1906 års slut 5,272,988 kr. 99 öre, hvilket utvisar en total ökning af 1,398,384 kr. 31 öre, härifrån torde böra afgå omförning från Älfdals pastorats löneregleringsfond år 1904 687,002 kronor 8 öre och 1906 20,663 kr. 91 öre, hvadan under åren 1903—1906 besparade medel utgör 690,718 kr. 32 öre.

Fondens förnämsta inkomst, skogsmedlen, äro i ständigt stigande, om ock med tillfälligt nedgående för något eller några år, hvilket synes af den tabell, som återfinnes i prästlöneregleringskommitténs betänkande IV, sid. 214 och 215.

Men äfven därförutan synes oss ytterligare ålderstillägg *för den tid, som återstår, innan nya regleringar komma att tillämpas*, böra och kunna utgå af dessa besparade medel jämte de årliga inkomsterna, hvaraf följer att *prästlöneregleringsfondens behållning icke heller bör upptagas i kyrkofondens tillgångar med större behållning än den hade vid 1902 års slut, 3,874,604 kronor 68 öre.*

Det kan emellertid sättas ifråga, huruvida icke, om det föreliggande förslaget till lönereglering antages, det kunde dragas den slutsatsen af den i den kungl. propositionen framlagda finansplanen, att Kungl. Maj:t genom att däri beräkna, att prästlöneregleringsfonden skulle vid löneregleringens inträdande ingå i kyrkofondens tillgångar med den behållning, den hade vid 1906 års slut, sedan skulle vara förhindrad att för nu sagda, behjärtansvärda ändamål använda de under åren 1902—1906 sparade medlen. Det har därför synts oss nödigt att väcka en motion i syfte att förekomma att en sådan uppfattning fastsloges och därigenom söka främja de svagast aflönade äldre prästmännens petition om förbättrad ställning under tiden intill ny reglerings inträdande.

På grund af hvad här ofvan anförts, tillåta vi oss därför vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte för sin del besluta

att i den i den nådiga propositionen n:o 88 framlagda finansplanen gjorda beräkningen af »ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar», prästlöneregleringsfonden icke måtte upptagas i kyrkofondens tillgångar till högre belopp än med den behållning den hade vid 1902 års slut eller 3,874,604 kronor och 68 öre.

Stockholm den 29 april 1908.

O. Alfr. Berg,
Staby.

Per Pehrsson,
Österby.